

Presentation av Aktion Rädda Vättern

Vattendagen 17 januari 2026

Notis:

Då vi enbart hade bilder i vår presentation som vi delade under Vattendagen, kommer här en presentation med länkar och fakta som vi hoppas kan inspirera till vidare engagemang och nyfikenhet.

**Vår vackra sjö – som fortfarande är en av de bästa
dricksvattentäkterna i Europa.**

Tillsammans står vi upp för att den ska få fortsätta vara det.

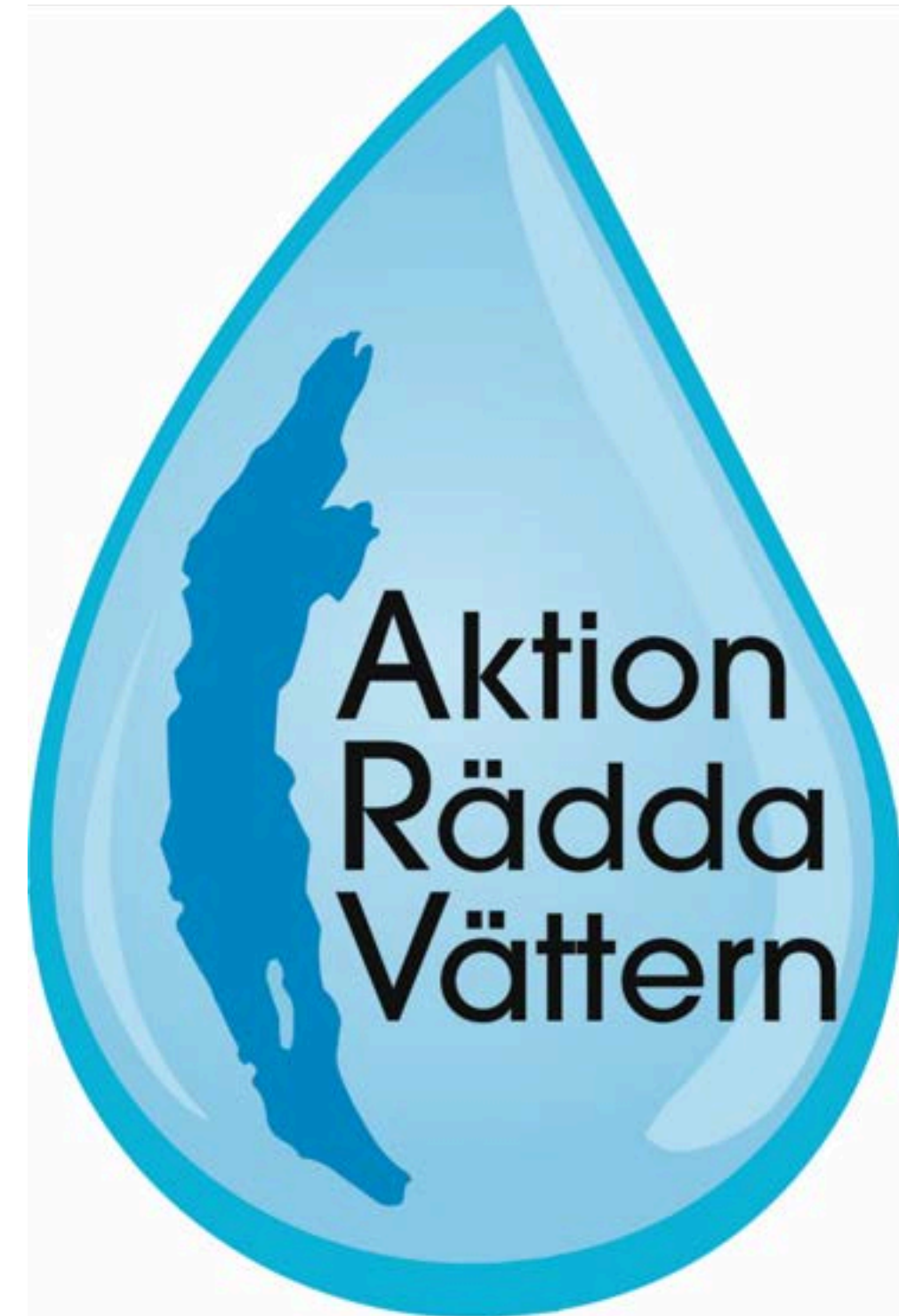
**Men tyvärr utsätts sjön för många påfrestningar från olika håll.
En stor andel av föroreningarna kommer via regnet.**

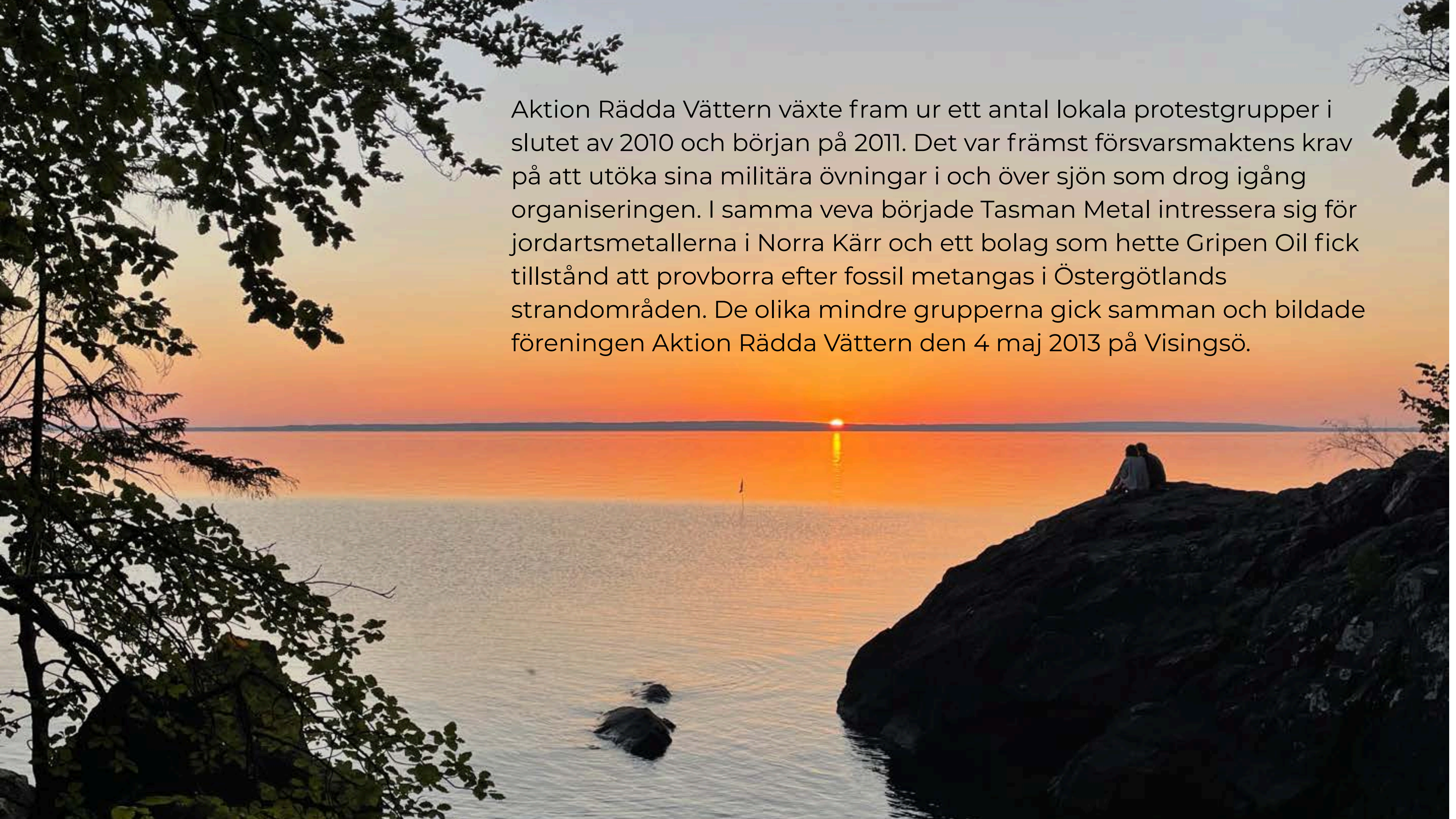
Munksjön
Zinkgruvan
Dagvatten
Jordbruk
Brandstationer
Vägsaltning
Industrier
Djurhållning
Skogsbruk
Båttrafik
Avloppsreningsverk

Några av de största hoten mot Vättern:

- Försvarsmaktens planer på att kraftigt utöka användningen av Vättern som skjutfält och flygövningsområde.
- Planer på en ny gruva i Norra Kärr
- Borrning efter fossil metangas i Motalaviken och Vätterns strandområden

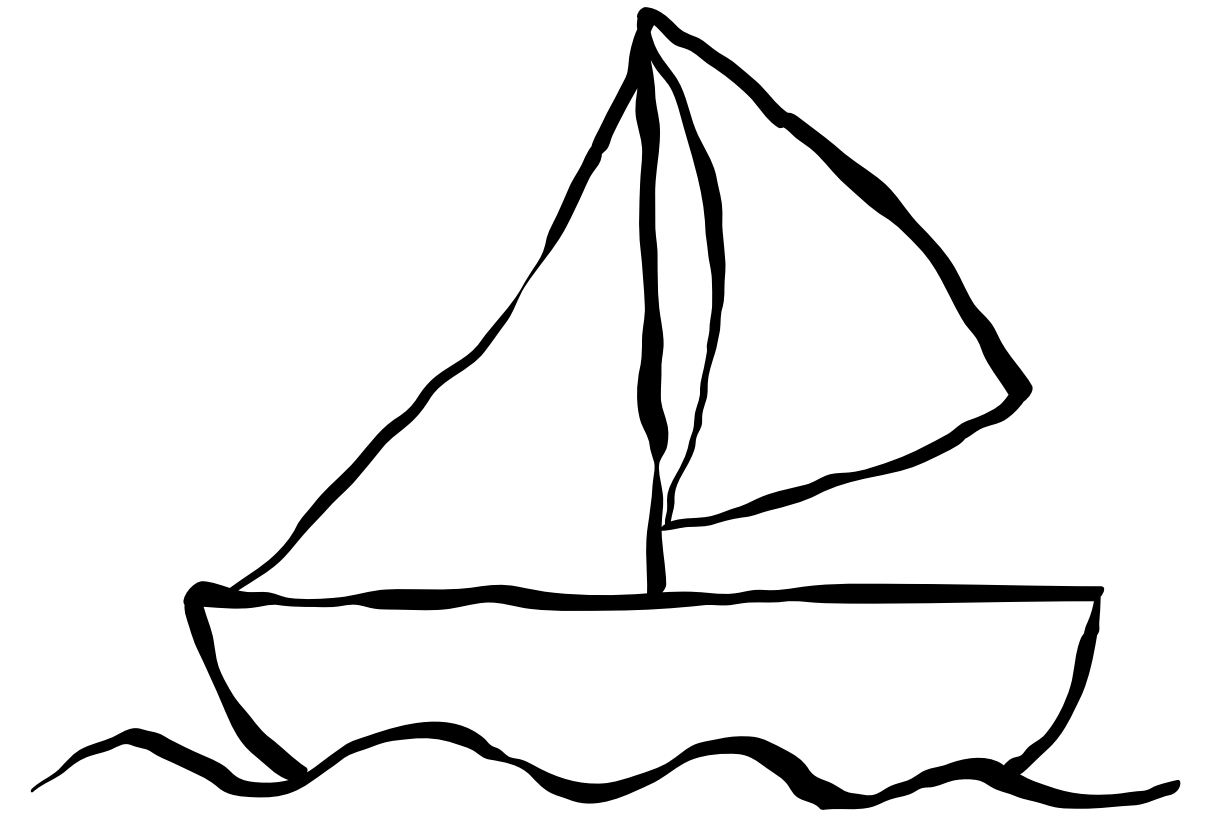

A scenic photograph of a sunset over a body of water. The sun is a bright orange orb on the horizon, casting a long, shimmering reflection down the center of the water. The sky is a gradient of orange and yellow, fading into a pale blue at the top. In the foreground, on the right, a dark, silhouetted rock formation juts out into the water. Two people are sitting on the edge of this rock, their forms also in silhouette, looking out towards the horizon. On the left side of the frame, the dark, leafy branches of a tree hang down, partially obscuring the view. The water is calm, with a few small rocks visible just below the surface in the lower center. The overall mood is peaceful and contemplative.

Aktion Rädda Vättern växte fram ur ett antal lokala protestgrupper i slutet av 2010 och början på 2011. Det var främst försvarsmaktens krav på att utöka sina militära övningar i och över sjön som drog igång organiseringen. I samma veva började Tasman Metal intressera sig för jordartsmetallerna i Norra Kärr och ett bolag som hette Gripen Oil fick tillstånd att provborra efter fossil metangas i Östergötlands strandområden. De olika mindre grupperna gick samman och bildade föreningen Aktion Rädda Vättern den 4 maj 2013 på Visingsö.

Ett av de mest uppmärksammade initiativen var en stor båtprotest 1988 mot utsläppen på Aspa bruk. Aktionen samlade cirka 150 båtar i en stor protestaktion och bidrog till att massafabriken fick ställa om sin produktion så att mindre dioxin bildades.

En påminnelse om vilken stor betydelse våra handlingar kan ha för framtida generationer. Att vi aldrig kan veta helt säkert vad som leder till vad, **men att det alltid är värt att försöka.**

Kort om gruvan i Norra Kärr:

Ej strategiskt projekt enligt CRMA

Länsstyrelserna lämnade avstyrkande med hänvisning till bristande MKB

Länsstyrelserna lämnade sedan godkännande med hänvisning till brev från bolaget utan nytt innehåll

CRMA – EU-förordningen om kritiska råmaterial

MKB - Miljökonsekvensbeskrivning

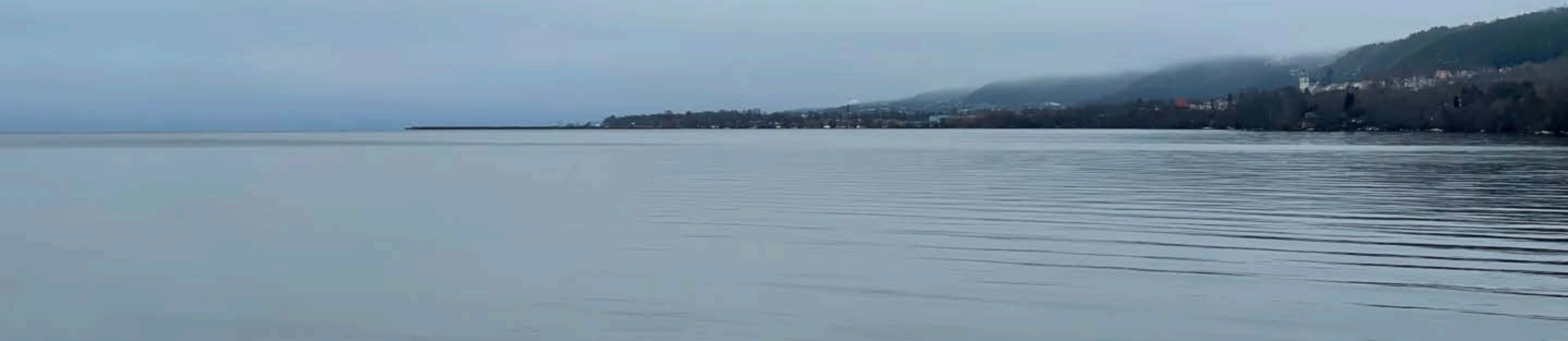

Redan 2009 ansökte det kanadensiska gruvbolaget om att få provborra uppe på Östra Vätterbranterna, Norra Kärr. 2016 lyckades miljöföreningarna med hjälp av miljöjuristen, Gunilla Högberg Björck få Högsta förvaltningsdomstolen att stoppa bearbetningskoncessionen. Skälet var att det inte fanns något Natura 2000-tillstånd. Gruvlobbyn lyckades senare få riksdagsmajoriteten att ändra i minerallagen så att det nu inte behövs den noggranna miljökonsekvensbeskrivningen som ett Natura 2000-tillstånd kräver förrän efter att bearbetningskoncessionen beviljats.

Nu har bolaget Greenna Mineral kommit med en ny ansökan om bearbetningskoncession hos Bergsstaten. Bolaget ska inte längre försöka laka ut jordartsmetallerna med starka syror uppe på berget. Nu ska man med en magnetisk metod sortera fram de metaller man vill åt efter att ha krossat berget till fint mjöl. Det innebär bland annat att stora dammar inte behöver anläggas. Ett "mindre fotavtryck" hävdar gruvbolaget. Men man berättar inte att det saknas en kommersiellt tillgänglig metod att separera jordartsmetallerna ur just det mineral som finns i Norra Kärr: eudialyt.

Läs mer om gruvplanerna i Norra Kärr på Aktion Rädda Vätterns hemsida:
<https://www.aktionraddavattern.se/hot2-gruvan/>

DAGENS NYHETER.

INSÄNDARE

Insändare. Vid Vättern sätts miljöskyddet och rättsstaten ur spel

Publicerad 05:00

Vättern sedd från Omberg. Regeringen kringgår miljöprövning av Försvarsmaktens femdubblade aktivitet på Karlsborgs flygplats genom att koppla bort länsstyrelser och domstolar, menar insändarskribenten. Foto: Sanna Torén Björling

INSÄNDARE. Regeringen borde begripa att Vättern är strategisk infrastruktur och livsviktig resurs för att kunna försvara vårt land. Men i stället sätts miljöskyddet och rättsstaten ur spel när försvarets verksamhet riskerar att förgifta drickvattentäkten, skriver Christer Haagman, miljöjuridisk talesperson för föreningen Aktion rädda Vättern.

Vi i Aktion Rädda Vättern har haft fullt upp under 2025. Den ena militära attacken mot sjön har följts av en ny attack.

6/12 2025 publicerade ARV en insändare i DN, några saker som lyftes i texten:

- Sex miljöministrar från 2011 och framåt har försäkrat att Vättern har starkt skydd genom miljöbalken. Men med den sjunde, Romina Pourmokhtari, har skyddet monterats ned.
- Den 4 maj 2023 gav regeringen klartecken till femdubblad flygverksamhet på Karlsborgs flygplats invid Vättern. Samtidigt godkändes att PFAS-förorenat grundvatten får ledas ut i sjöns vattenskyddsområde.
- Den 3 april 2025 gav regeringen stridsflyget ett permanent tillstånd att skjuta 69 000 skott per år i Vättern, trots krav från länsstyrelsen och domstolen på tidsbegränsning. Pourmokhtari och försvarsminister Pål Jonson (M) hävdade felaktigt i en debattartikel Expressen att det gällde markmål, men skjutningarna sker mot ett sjömål några hundra meter ut från stranden.
- Den 11 september 2025 avisade regeringen klagomål mot att PFAS-förorenat vatten får ledas till Vättern utan rening och att tiotusentals ton förorenad jord och asfalt får deponeras intill sjön. Jordbrukare och dricksvattenabonnenter avisades med beskedet att regeringen anser att de saknar rätt att överklaga.
- Den 30 november 2025 tillät regeringen Försvarets materielverk (FMV) att femdubbla vapenprovning med bullernivåer över 100 decibel. De som utsätts för de hälsofarliga ljudnivåerna anses inte berörda.
- Mer är på väg: FMV vill öka flygprovning mot öarna i norra Vättern där rödingen leker och silvertärnan häckar. Försvarsmakten söker tillstånd för obegränsad skjutning från land.
- Rättssystemet tycks ha kapsejsat. EU-rätten och Århuskonventionen garanterar medborgarna rätt till prövning i miljöfrågor. Rättsstatliga principer kräver att man kan föra sin talan i oberoende domstol.

Historien med militär vid Vättern började för drygt 200 år sedan. Då var det också krig och Sverige att hade förlorat mot Ryssland. Krigsmakten trodde sig inte kunna försvara Sverige vid Östersjökusten utan istället skulle ett inlandsförsvar byggas upp. Därför började man bygga Karlsborgs Fästning invid Vättern.

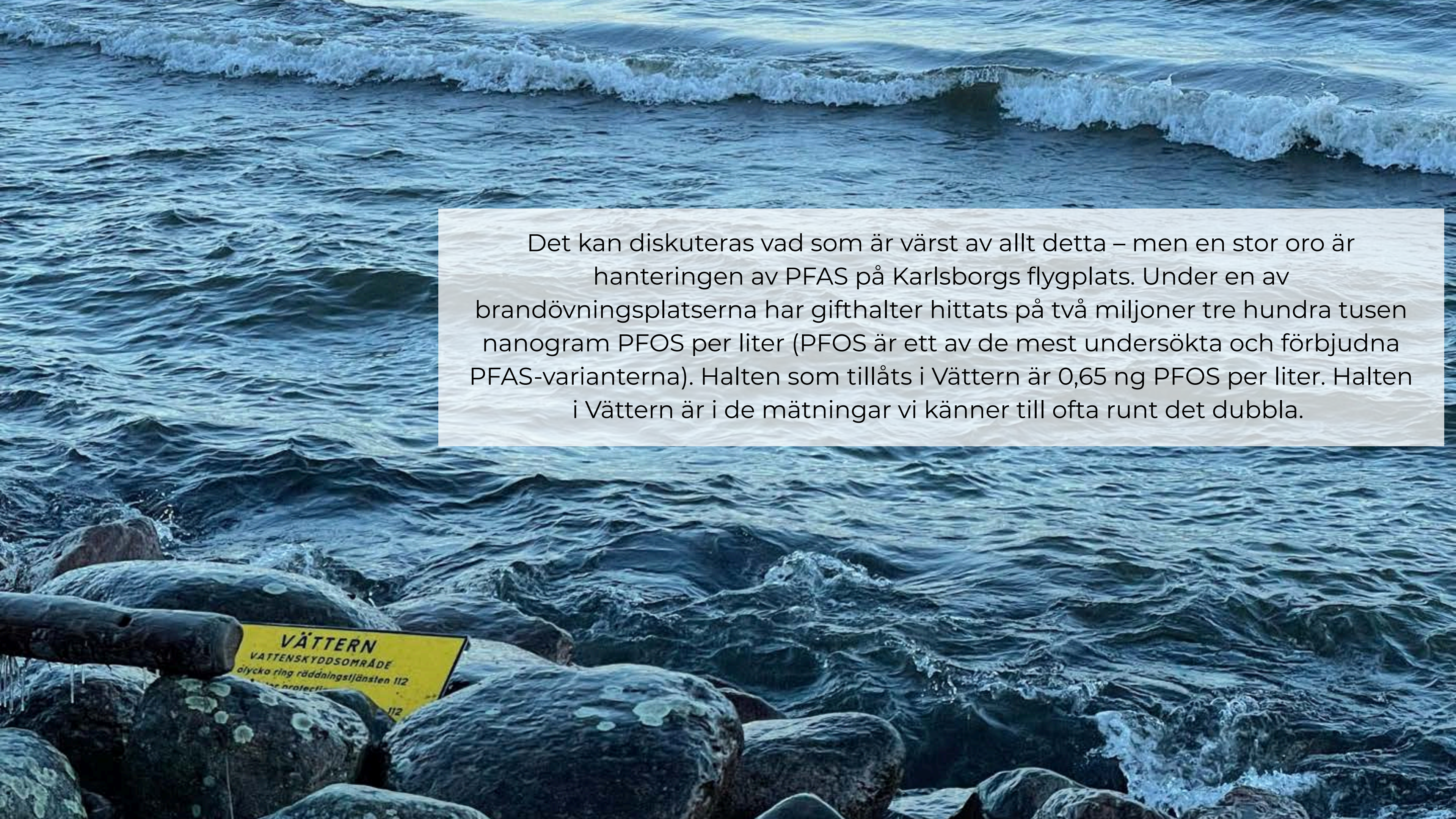
ARV:s målsättning är att få beslutsfattarna att inse att Vättern måste avvecklas som skjutfält och flygövningsområde. ARV tar inte ställning vare sig för eller emot försvaret. ARV har ingen försvarspolitisk inriktning. Vi enas endast i uppfattningen att Vättern är en olämplig plats för provskjutningar och militära övningar. Det finns alternativa platser och metoder.

UR PROGRAMFÖRKLARINGEN

Under klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari har rättsröten verkligen satt fart genom följande:

Det kan diskuteras vad som är värst av allt detta – men en stor oro är hanteringen av PFAS på Karlsborgs flygplats. Under en av brandövningsplatserna har gifthalter hittats på två miljoner tre hundra tusen nanogram PFOS per liter (PFOS är ett av de mest undersökta och förbjudna PFAS-varianterna). Halten som tillåts i Vättern är 0,65 ng PFOS per liter. Halten i Vättern är i de mätningar vi känner till ofta runt det dubbla.

VÄTTERN
VATTENSKYDDSSOMRÅDE
olycka ring räddningstjänsten 112
water protecti
112

The background of the entire image is a photograph of water. The upper portion shows clear, rippling blue water. The lower portion shows a dense layer of brown and green seaweed or algae floating on the water's surface.

Försvarsmakten borde skydda det viktigaste vi har,
friskt och rent vatten, inte skjuta rakt ner i det.

Läs mer om hur försvaret påverkar Vättern på Aktion Rädda Vätterns hemsida:

<https://www.aktionraddavattern.se/hot1-forsvaret/>

Det finns många sätt att vara med och påverka.

2022 gick en Budkavel runt Vättern med viktiga budskap.

Se hela filmen om det här:

[Budkavel runt Vättern 2022 - Youtube](#)

För att visa att vi är många
människor runt om i landet
och runt om Vättern som står
upp för vattnet, startade ARV
kampanjen:
VI OMFAMNAR VÄTTERN
sommaren 2025

Var med på kedjemanifestationen "VI OMFAMNAR VÄTTERN" 4/5-9/8 2025!

Vi vägrar gå med på att Vättern hotas av storskaliga krigsövningar, gruva vid Norra Kärr och att PFAS dräneras ut från Karlsborgs flygfält och hamnar i vårt dricksvatten. Vi vill med vår manifestation visa att vi är många som värnar om Vättern och står enade i att Försvaret borde försvara Vättern, dess unika miljö och ovärderliga dricksvatten – i stället för att föra krig mot vår sjö.

För att omfamna hela Vättern behövs det ca 300.000 människor. Symboliskt nog lika många som får sitt dricksvatten från sjön.

Vi uppmuntrar härmed ALLA att bilda mänskliga kedjor för Vättern! Föreningar, företag, kommuner, privatpersoner, syngänget, släktkalaset, förskolan eller fotbollslaget: samla ihop er och bilda kedjor i alla möjliga sammanhang! Även två personer kan bilda en kedja och även ni som inte befinner er just vid Vätternsstranden kan delta. Börja redan nu!

Skicka sedan in hur många som deltagit, och gärna foton eller filmer på era aktioner till: camilla.linusson@outlook.com och arv@aktionraddavattern.se. OBS! Ta foton eller filmer på kedjan bakifrån, för att undvika problem med GDPR.

Tanken är att sammanställa insänt material till en film där vi visar att vi är många som vill skydda vårt dricksvatten för nuvarande och kommande generationer.

Lördagen den 9 augusti blir det Grand Finale! Då uppmuntrar vi alla som kan att samlas i långa kedjor av människor som gör VÅGEN, som Vätterns väldiga vågor! Vi är väldigt glada om enskilda medlemmar eller sympatisörer vill ta på sig att ordna kedjemanifestationer på just er ort. Vill ni stå med i programmet med er samlingsplats, anmäl till samma mejladresser som ovan.

Tagga alla inlägg på sociala medier med [#viomfamnarvattern](https://twitter.com/viomfamnarvattern)

Vilken uppslutning
det blev.
Tack alla som var
med!

2026 kör vi igen,
och då är målet att
bilda ännu längre och
fler mänskliga kedjor
för Vättern.

~~~~~

Film: Vi omfamnar Vättern, klicka här

Vårdkasar för Vättern,
bilder från Birgittadagen 7 oktober, 2025

Körkonsert i Gränna kyrka för Vättern, Oktober 2025:

Vi sjunger för Vättern - Flera generationer sjunger och spelar för rent dricksvatten

Om att väcka stora, viktiga frågor och känslor genom musiken.

Huvudarrangör: Urbergsgruppen Grenna Norra-Kärr, Naturskyddsföreningen Jönköping och Svenska Kyrkan - Gränna-Visingö Pastorat

Aktion Rädda Vättern var med som stödarrangör tillsammans med en rad andra föreningar

**Att väcka engagemang och frågor
genom olika kostformer och uttryck.**

Utställning:
Konst för Vättern, Oktober 2025
Kulturvinden, Kulturhuset i Jönköping

Vad betyder Vättern för dig?

Brodera för vattnet:

Varje år delar ARV ut ett miljöpris.

Håll utkik om vem som får priset 2026.

Skicka gärna in tips till oss:

arv@aktionraddavattern.se

Bli medlem i ARV:

<https://www.aktionraddavattern.se/medlemskap-stod-2/>

[ARVs Youtube-kanal](#)

[ARVs Facebook-sida](#)

[ARVs Instagram: @aktion_radda_vattern](#)

Skriv under vår namninsamling Skydda Vätterns vatten:
<https://www.mittskifte.org/petitions/skydda-vattnens-vatten>

Tips på kamplåt som kan peppa oss alla att fortsätta kämpa:
[Klicka här - Höj din röst, låt på ARVs Youtube](#)